

Dagbesteding is een hele job!

Ton Metselaar

Inhoud

Dagbesteding	4
Zorgboerderij Hartenboer Hulpboeren aan het werk	6
Hoe is de sfeer op de dagbesteding?	8
Dagbesteding om van te snoepen	10
..en je vuile was buiten te hangen!	11
Kwaliteit en dagbesteding	12
Structuur in de dagbesteding	13
PodAa Paradijs over de Aa	14
Van ongekend naar erkend talent...	16
Openingstijden en vakanties	18
Vervoer en dagbesteding?	19
"Te midden van de paarse heide..."	20
Een warm (voeten-)bad	22
In gesprek met ouders...	24
In poloshirt naar de kerst...	26
Zeeuwse parels!	28
"Doe even een flinke scheut melk bij de bloemkool...!"	30
Dagbesteding en een ernstige meervoudige beperking	32
Een vragenlijst voor startende dagbestedingen	34
Een korte checklist	38
Dankwoord	40
Over de auteur...	42

Voor:
Jacqueline, Peter, Rob en John

***Don't let nobody go there for you
Don't be satisfied with a second-hand life
Don't let nobody stifle or bore you
Handle your troubles or take on your strife
Don't let nobody live your life for you
Not your friends, not your kids, no not even your wife
If you want to know where the rainbow ends
It's you who've got to go there and find it, my friend...***

Uit:
Adios Lounge.
Thelonious Monster and Tom Waits

Dagbesteding

Wie zich verdiept in dagbesteding, komt in een vrolijke wereld terecht waar het in het algemeen gonst van de activiteiten en waar medewerkers en deelnemers met grote betrokkenheid en enthousiasme aan het werk zijn.

Het woord 'Dagbesteding' heeft een beetje een negatieve klank in de zin van: beziggehouden worden, saai en voorspelbaar. Maar dit etiket verdient het niet. Op allerlei terreinen worden er activiteiten ontplooid, waar deelnemers hun hart en ziel in kwijt kunnen. Bovendien ben je niet klaar met je ontwikkeling als je op een dagbestedingsplek komt; er worden allerlei initiatieven genomen om medewerkers kansen te bieden om zich verder te ontwikkelen. Lees ook wat ouders hierover zeggen in het desbetreffende hoofdstuk.

Plekken voor dagbesteding komen de laatste jaren als paddenstoelen uit de grond. Er zijn veel activiteiten in de horeca, de groenvoorziening, de dienstverlening en op creatief- cultureel gebied. Het valt op dat de vaardigheden die deelnemers hiervoor nodig hebben vaak aansluiten bij datgene wat ze geleerd hebben op de scholen voor voortgezet speciaal onderwijs. Groen, horeca en dienstverlening zijn schoolvakken die aansluiting vinden bij stageplekken die uiteindelijk uitmonden in een vaste plek op een dagbesteding. Voor veel deelnemers is voorspelbaar, gestructureerd werk op een rustige werkplek overigens zeer welkom en menig deelnemer zit hier voor jaren op de gewenste plek

Begin 2020 kreeg ik van Koninklijke Visio Onderwijs in Breda het verzoek om klein- en grootschalige dagbestedingsplekken in kaart te brengen in een grote regio. Veel ouders (en dat geldt niet alleen voor deze school!) geven de laatste jaren aan dat ze graag ideeën, suggesties krijgen over wat er op het gebied van dagbesteding 'te koop' is. Bovendien, en dat maakte de opdracht extra interessant, lag de vraag op tafel: "waar moet je eigenlijk op letten als je voor het eerst een dagbestedingsplek bezoekt". Allereerst zijn in dit boekje de belangrijkste zaken benoemd, die van belang zijn om een mening te kunnen vormen over een nieuwe dagbestedingsplek. Ten tweede wordt er bij ieder hoofdstuk een voorbeeld gegeven van een interessante dagbestedingsplek in de regio van Visio Onderwijs. Deze regio strekt zich uit van Zeeland tot de Peel.

Een eerste indruk is altijd veelzeggend

Het boekje is niet alleen interessant voor ouders, maar ook voor docenten, stagebegeleiders, medewerkers in de zorg, management in zorg en onderwijs, leden van zorgteams en eenieder die met het idee rondloopt om een dagbestedingsplek te starten. In principe kun je gelijksoortige dagbesteding in heel Nederland terugvinden en het is zeer de moeite waard om je heel goed te oriënteren.

In dit boekje wordt geen oordeel gegeven over de locaties die bezocht zijn. Vaak hebben zorgboerderijen, horecabedrijven etc. hun eigen kwaliteitskenmerk of keurmerk. Het siert de bedrijven die hier werk van maken. Juist door de enorme groei van de dagbestedingsplekken is het van belang om het kaf van het koren te kunnen scheiden. Dit boekje geeft aan bezoekers een leidraad om dit te kunnen doen. Als directeur van verschillende scholen voor speciaal onderwijs viel het mij op dat ouders zeer gevoelig zijn voor sfeer en dat die eerste indruk zo belangrijk is. Het gevoel dat je zoon of dochter zich prettig voelt op zijn of haar toekomstige plaats is heel belangrijk. Opmerkelijk is ook dat ouders de laatste jaren steeds meer kiezen voor meerdere vormen van dagbesteding, bijv. twee dagen muziek en twee dagen helpen in de supermarkt, of twee dagen schilderen en twee dagen diervoorziening. Soms speelt daar een factor als vervoer mee, maar vaak vinden ouders het wenselijk hun kind met meerdere collega's te laten werken en in meerdere, uiteenlopende werkomgevingen.

Ervaring opdoen en delen

Wat mij met name opgevallen is bij het bezoek aan de dagbestedingslocaties, is dat deelnemers nog ontzettend veel kunnen leren op hun werkplek. Het is voor deelnemers zo belangrijk om het gevoel te hebben deel te nemen aan de samenleving, werk te hebben, nieuwe dingen te leren en nieuwe mensen te ontmoeten. Wat dat betreft is zo'n werkomgeving toch weer heel iets anders dan de schoolomgeving. Je zit er niet voor je leven, maar mensen die het naar hun zin hebben, neigen er toe om op die fijne plek te blijven. Dit bevestigt wellicht de stelling dat: de leukste dagbestedingsplekken de langste wachtlijsten hebben! Vaak kreeg ik te horen: "het grootste gevaar van een kleinschalige dagbestedingsvoorziening is om grootschalig te worden". Vaak hebben die particuliere initiatieven die behoefte ook niet en zijn ze tevreden met de klandizie die in huis is...

In scholen (voor voortgezet speciaal onderwijs) wordt gewerkt met uitstroomprofielen. Het uitstroomprofiel Vervolgonderwijs is in dit kader niet van belang, maar de uitstroomprofielen Arbeid en Dagbesteding lopen in dagbestedingslocaties nog wel eens door elkaar. Of je nu wel een arbeids(rest-) capaciteit hebt of niet, binnen veel locaties gaat dat prima samen en ontstaat er een inclusieve sfeer waar men in het onderwijs jaloers op kan zijn. Veel dagbestedingsplekken bieden van nature mogelijkheden om van elkaar te leren en dat is mooi om te ervaren. "Bij Prisma hanteren we bewust de term loopbaan om de carrière van de cliënt in het juiste perspectief te plaatsen", zegt Peter vd Hombergh, manager bij Prisma. "Het is werk en daar hangen allerlei rechten en plichten aan". Het geeft wel aan dat men er van uitgaat dat dagbesteding een serieus gebeuren is.

"Waar moet je eigenlijk op letten als je voor het eerst een dagbestedingsplek bezoekt"

Soms maken dagbestedingslocaties onderscheid in belevingsgerichte, activerende en arbeidsmatige dagbesteding. Ik heb op meerdere locaties (zorgboerderij, snoepwinkel, muziekschool...) gezien dat dit heel goed samen kan gaan. Of je nu cavia's wil aaien of liever het hok schoonmaakt; het kan prima in die mini-samenleving op de dagbestedingsplek. Dat geldt voor het respect naar elkaar toe, en het versterkt het zelfvertrouwen als je ervaart dat je ook anderen kunt helpen. Op de meeste plaatsen gaat dit vanzelf. Bovendien zijn medewerkers bereid om zich te verdiepen in de mens met een beperking, ook als dit bijvoorbeeld een visuele, auditieve of communicatieve beperking (bijv. autisme) is. Visio Onderwijs Breda heeft mij gevraagd aandacht te besteden aan dagbesteding voor mensen met een ernstige meervoudige beperking (EMB). Deze groep "verdient" mijns inziens een eigen hoofdstuk in dit boekje, waarin ik mijn visie en ervaring uiteen zal zetten.

Of je ze nu muzikanten, hulpboeren, deelnemers, werknemers, horeca-medewerkers of iets anders noemt: deelnemers binnen dagbesteding zorgen met hun begeleiders voor een "bijzondere" ervaring. Ik hoop dat dit boekje een positieve bijdrage zal leveren aan het proces om voor kind, leerling of toekomstige deelnemer een zinvolle, gestructureerde en plezierige besteding van de dag te vinden.

Hulpboeren aan het werk!

Tussen Etten-Leur en Rijsbergen ligt zorgboerderij Hartenboer. Mooier kun je het als werknemer niet treffen als je van de natuur en dieren houdt. Onder de leiding van Ad en Connie de Vooght zijn hier een twaalfstal hulpboeren (m/v) per dag aan de slag op hun melkveebedrijf.

De werkzaamheden voor de hulpboeren zijn onder te verdelen in:

- **Dierv verzorging**
o.a. koeien, kalveren, kippen, pony's, konijnen verzorgen, voederen en stallen schoonmaken.
- **Werken in sier- en moestuin**
o.a. snoeien, zaaien, planten, schoffelen, gras plukken, fruit proeven, jam maken.
- **Werken binnen het bedrijf**
o.a. onderhoud, schoonmaken, verven.
- **Huishoudelijke taken**
o.a. verzorgen koffie, thee en lunch, afwassen.

De boerderij biedt zowel beleavingsgerichte dagbesteding (vooral gebruik zintuigen als ruiken, proeven, tast) als arbeidsmatige dagbesteding. Het programma sluit goed aan bij de wensen en competenties van de hulpboeren. Hartenboer werkt samen met zorginstelling SOVAK, met als voordeel dat twee enthousiaste medewerkers van SOVAK met groene vingers en een goed oog voor ondersteuning, de hulpboeren bij hun dagelijkse werkzaamheden ondersteunen. Bovendien krijgen de boer en boerin nog extra ondersteuning van een vijftal vrijwilligers. Buiten het agrarische bedrijf kent Hartenboer een grote moestuin, een volière met allerlei pluimvee, kleinvee, een kas en een prachtig bos voor allerlei sensorische activiteiten. In dit bos voel je aan boomschijven, trap je op takken, en blaas je naar "dromenvangers met veertjes".

Aanvoelen wat nodig is

De boerin geeft zelf aan dat ze het heel belangrijk vindt dat de boer en zichzelf volop meewerken binnen de zorgboerderij. Dit zorgt voor een vaste, constante factor. De boerin is rustig, consequent en goed bekend, vanuit haar ervaring binnen zorg en speciaal onderwijs, met de doelgroep op Hartenboer. Connie is dan ook vooral een harte(n)lijke boerin met de juiste 'antenne' voor het wel en wee van haar hulpboeren en -boerinnen. Het sociale aspect binnen het bedrijf is minstens zo belangrijk: "je helpt elkaar en als je pet eens scheef staat, dan zet een ander hem wel recht...".

Nieuwe hulpboeren brengen vaak een portfolio mee waar de leiding mee aan de slag gaat. Met name informatie over het gedrag binnen zo'n portfolio is van belang om een goede start te kunnen maken op Hartenboer.

Na een kennismaking met Hartenboer vindt aanmelding plaats via SOVAK. De zorgboerderij is op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag geopend (met uitzondering van een aantal dagen rond kerst en carnaval). Een dag duurt van 9 tot 16 uur. Hartenboer is trots op het kwaliteitswaarborg Zorgboerderijen; een keurmerk van Landbouw en Zorg, landelijk steunpunt voor landbouw & zorg.

Ga gauw maar eens kijken, of nee, ga vooral eens ruiken, proeven, voelen en horen op zorgboerderij Hartenboer. De eerste vrijdag in juni is er altijd een open dag op de zorgboerderij.

Zorgboerderij Hartenboer

Klappenberg 15
4873 NN, Etten-Leur
famdevooght@ziggo.nl
06 23 00 03 30
www.sovak.nl

Hoe is de sfeer op de dagbesteding?

Er is vermoedelijk niets persoonlijker dan het ervaren van sfeer op een plek die je bezoekt. Het heeft te maken met objectieve kenmerken die je aantreft: is men open en vriendelijk tegen elkaar, is er een gezellige inrichting, word je vriendelijk ontvangen, maken de cliënten een tevreden indruk. Toch heeft de eerste indruk die je maakt (en ook de indrukken die later komen) veelal een persoonlijke kant. Wat vind jij vanuit de kennis en ervaring met je zoon of dochter of met je leerling van de plaats die je bezoekt?

Wat de een gezellig vindt, kan een ander juist ervaren als druk en onoverzichtelijk. Sfeer is een heel persoonlijk fenomeen wat je sterk koppelt aan je eigen ervaringen en de verwachtingen die je hebt ten opzichte van je kind of leerling, waarvoor je een zinvolle, maar ook een plezierige dagbesteding zoekt.

Sfeer

Om de sfeer goed in te kunnen schatten is het belangrijk om de behoeften van de cliënt in ogenschouw te nemen. Bij het bezoek aan een zorgboerderij is het bijvoorbeeld van belang om te zien of er mogelijkheden zijn voor eigen initiatief, gevarieerd werk, samenwerken en uitdaging. Maar dit geldt uiteraard voor de cliënten die dit zoeken! Voor de meer op beleving gerichte deelnemers is het zaak of er mogelijkheden zijn die het voor hem of haar klein, overzichtelijk houden: zijn er activiteiten bedacht die passen bij het ontwikkelingsniveau van de cliënt? Het is knap als dagbestedingslocaties die verschillende uitgangspunten rondom activiteitengericht zijn of belevingsgericht zijn kunnen combineren op één terrein. Bovendien is het heel leerzaam en positief als mensen van verschillend ontwikkelingsniveau elkaar kunnen helpen en zo een mini-samenleving creëren, waarin respect getoond wordt voor ieders kennen en kunnen. De sfeer op een dagbestedingsplek is vaak anders dan op school. Vaak is er sprake van een iets

bedrijfsmatiger omgeving waar mensen aan het werk zijn die, "met een goed oog voor de cliënt", ook nadrukkelijker eisen stellen aan de resultaten die behaald mogen worden bij wat meer arbeidsmatige werkzaamheden. Op grotere scholen is het mogelijk groepen samen te stellen op grond van ontwikkelingsniveau. Vaak valt dat onderscheid weg op de dagbestedingsplek: "alle rangen en standen" zitten hier door elkaar. In het licht van een meer inclusieve samenleving een goede ontwikkeling, omdat cliënten ook leren rekening te houden met elkaar.

Vergeet niet dat je bij een bezoek aan een dagbestedingslocatie een momentopname maakt. Het kan zijn dat een van de cliënten zijn of haar dag niet heeft of dat er een andere oorzaak is, waardoor je wellicht een verkeerde indruk krijgt. Aarzel niet om gewoon op een ander moment nog eens terug te komen. Het is op veel plaatsen mogelijk om een proefperiode af te spreken.

Zo hebben deelnemers en ouders de tijd om te wennen aan de dagbestedingslocatie. Het beeld van de dagbesteding kan voor een cliënt of deelnemer anders zijn dan voor een ouder. Belangrijk om dit goed met elkaar door te spreken.

Wilhelminalaan 2
5735 CS, Aarle-Rixtel
info@snoeperijjantje.nl
www.snoeperijjantje.nl

...en je vuile was buiten te hangen!

Trouwens Snoeperij Jantje is niet de enige blikvanger van de Verstappens: je kunt er ook met goed fatsoen je vuile was buiten hangen!

Onder de, al even bezielende leiding van Wendy, verzorgt een viertal medewerkers elke dag de was van uiteenlopende klanten. Zo wordt de was verzorgd van de plaatselijke voetbalclub, een klooster, een restaurant en van vele particulieren. Wassen, drogen, vouwen of strijken; het kan allemaal bij Was- & Strijkerij Jaantje aan de Dorpsstraat.

Ook hier weer die ontwapenende glimlach bij medewerkers, die met trots vertellen over hun activiteiten. "Wij zijn bij de inrichting begonnen met de koffietafel", vertelt David om maar weer aan te geven dat je eerst contact moet hebben, verbinding moet maken, om het sociale aspect van dagbesteding te benadrukken. Overigens, waar vind je het dat je was thuis opgehaald en bezorgd wordt? Wel een reden om de clientèle te beperken tot Aarle-Rixtel natuurlijk. Er zijn trouwens zeer concrete plannen om de wasserij op dezelfde plek onder te

brenge in een nieuw gebouw met een kleinschalige woonvoorziening. Ook dit initiatief geeft natuurlijk prachtige kansen om samen te werken. En toch kiezen Marscha en David er niet voor om groter te worden. Het risico om als kleinschalige voorziening door je succes toch een grote dagbestedingsvoorziening te worden wordt door hen zeer goed onderkend ("Wij hadden geen bedrijfsplan en we zijn ook niet van plan om dat te gaan ontwikkelen"). Klein en overzichtelijk, zo willen ze het houden en tegelijkertijd open staan voor samenwerking en nieuwe ideeën (zoals een Bed & Breakfast op de zolder van de boerderij waarin de Snoeperij zit, of een lunchroom op het grasveld voor de voordeur).

Zelf hebben ze het over een 'bijzondere' ervaring als je bij hen op bezoek komt, maar het is ook heel bijzonder om zoveel enthousiasme, bevoegdheid en deskundigheid aan te treffen op deze buitengewone locatie. Je moet er eigenlijk gewoon een keertje langsgaan en kies dan op het terras voor de appeltaart... die is, naar eigen ervaring, de lekkerste van heel Noord-Brabant!

Dagbesteding om van te snoepen...

Soms kom je op een plek waarvan je zegt: als ik voor mijn kind een plek zoek voor dagbesteding dan ben ik hier op het goede adres!

In Aarle-Rixtel hebben Marscha en David Verstappen een nostalgisch snoepwinkeltje opgezet, waar mensen met een verstandelijke beperking een uitdagende, veilige werkplek hebben. Per dag helpen zes personeelsleden met het vullen van snoepzakken, stempelen, het bakken van taarten, koffie zetten, bedienen, afrekenen en alle andere activiteiten die nodig zijn om een goed draaiende winkel in bedrijf te houden. Er is direct contact in deze kleinschalige voorziening tussen ouders en begeleiders. Veel medewerkers komen uit de directe omgeving van Aarle-Rixtel en worden door eigen begeleiders vervoerd. Kom je van verder weg dan zorgen ouders zelf voor vervoer. In de formule van Marscha en David valt vaak het woord 'verbinding'.

Zij investeren veel in de relatie met het dorp en zij zijn actief in de weer om de relatie met het dorp en individuele dorpelingen te versterken. Presentjes van plaatselijke ondernemers verzorgen in het jachthaventje, bloembakken aan lantaarnpalen onderhouden en klussen doen voor dorpsbewoners die het nodig hebben. Een klein scala van activiteiten waarmee contact gelegd wordt met de 'omgeving', die dat belooft met een vriendelijk woord en een kop koffie. En die potentiële klanten komen terug, dus dat verdient zichzelf ook terug!

Deze kleinschalige voorziening kent drie fulltimers en houdt de overhead laag en dat betekent ook: weinig bureaucratie en veel aandacht voor de medewerkers. Overigens worden de begeleiders vooral geselecteerd op hun bevoegdheid en bejegening van de medewerkers. Er zijn vrijwilligers actief en er bestaat zelfs een wachtlijst voor vrijwilligers!

Dorpstraat 84
5735 EG, Aarle-Rixtel
info@wasserijjaantje.nl
www.wasserijjaantje.nl

Kwaliteit en dagbesteding

Veel organisaties voor dagbesteding maken werk van de kwaliteit. Menig bedrijf maakt daarom gebruik van een kwaliteitszorgsysteem om vooral hun interne processen in kaart te brengen en die te waarderen.

Grotere zorgorganisaties bedienen zichzelf met zogenaamde 'audits'. Dit zijn geschoolde werknemers die weten hoe ze de kwaliteit binnen een instelling kunnen scoren. Daarbij maken ze gebruik van standaard scoringslijsten waarna de verbeterpunten voor een dagbestedingsinstelling zichtbaar worden. Ook is het mogelijk om de dagbesteding te laten certificeren. Dit gebeurt dan door een externe audit, afgenomen door een onafhankelijk bureau dat gespecialiseerd is in het beoordelen van werkprocessen. Als bedrijven dit willen wordt de certificering omgezet in een keurmerk. Vraag er naar bij het dagbestedingsbedrijf! Veelal kunnen dagbestedingsbedrijven zelf aangeven welke processen ze willen laten onderzoeken. Het is belangrijk voor een bedrijf/instelling om aan te kunnen tonen dat men gebruikt maakt van een kwaliteitsmanagementsysteem.

Een kwaliteitsmanagementsysteem is een hulpmiddel voor het management om processen te beheersen en om de kwaliteit van een organisatie op systematische wijze te sturen. Het doel is de kwaliteit van de zorgverlening te verbeteren (met als gevolg tevreden klanten) én ook de interne organisatie. De eigen processen van de organisatie zijn hierbij het uitgangspunt.

Kwaliteit is geen toeval, maar een beredeneerd, georganiseerd en beheerst resultaat. Het is het vermogen om aan de verwachtingen en behoeften van de cliënten te voldoen.

Uit: HKZ Kleine Organisaties 2019.

En uit:

Het keurmerk van HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) staat voor duurzame kwaliteitsverbetering in zorg en welzijn: onafhankelijk en betrouwbaar. Met het HKZ-keurmerk kunnen organisaties en praktijken laten zien dat zij serieus werk maken van kwaliteit van zorg en dat ze voldoen aan de eisen die daaraan gesteld worden door klanten, professionals en relevante stakeholders. Een organisatie met het HKZ-keurmerk heeft intern de zaken goed op orde, stelt de klant centraal en werkt voortdurend aan het verbeteren van de zorg- en dienstverlening.

Uit: HKZ: Basis voor Beter. Het Keurmerk voor HKZ.

HKZ Vlinderweg 6, 2623 AX Delft, Nederland

Uiteraard ziet een kwaliteitszorgsysteem er in een wasserij, winkel, horecavoorziening er anders uit dan op een zorgboerderij, maar in het onderstaande wordt duidelijk dat de uitgangspunten hetzelfde zijn.

Kwaliteitswaarborg Zorgboerderijen

Het nieuwe systeem wil zorgboeren ondersteunen bij het zichtbaar maken van dat wat ze op hun bedrijf te bieden hebben aan begeleiding en zorg. De cliënt en de zorgpartners weten dan hoe de zorg en begeleiding eruit ziet op de zorgboerderij. Ze kunnen dan bepalen of het aanbod past bij hun doelstellingen en wensen. De werkmap bestaat uit een lijst met onderwerpen waarbij de zorgboer moet beschrijven hoe deze door hem gerealiseerd zijn. In een aantal gevallen zijn ook de normen aangegeven waaraan moet worden voldaan.

Uit: Federatie Landbouw en Zorg, Voorthuizen. 2018.

Cliënten en ouders/verzorgers spelen ook een rol in de bepaling van de kwaliteit. Een keer per (twee) jaar worden zij uitgenodigd om een **tevredenheidsonderzoek** in te vullen, waarna de resultaten vaak op de site worden geplaatst. Deze resultaten worden vervolgens toegelicht door het management van de betreffende organisatie. Goede bedrijven gebruiken de resultaten om processen als bijv. communicatie, veiligheid, gebruik gereedschap, scholing, nog eens goed tegen het licht te houden en ze daar waar nodig te verbeteren. Kwaliteitszorg vergt een goede planning en administratie van bedrijven en daar gaat zeker de nodige tijd in zitten.

Structuur in de dagbesteding

De meeste mensen kennen vaste patronen in hun leven. Je kunt denken aan de wijze waarop de dag ingedeeld wordt, een ontbijtritueel, de manier waarop je doucht, of bijvoorbeeld je bezoek aan de sportclub. Het is prettig om wat zekerheden of voorspelbaarheden te hebben in je dagelijkse leven en dat geldt zeker ook voor het leven in de dagbesteding.

"Onze cliënten hebben structuur nodig", hoor je regelmatig, maar het is niet altijd duidelijk wat er bedoeld wordt. Het misverstand ontstaat nogal eens als structuur vertaald wordt door controle (Stevens, Bors, 2013). Structuur is dan orde houden en zo veel mogelijk regels stellen en afspraken maken. In het algemeen werkt het het beste als structuur vertaald wordt door 'voorspelbaarheid' en 'gerichte ondersteuning'. Het belang zit hem vooral in de rol van begeleider: ben ik 'aanwezig' en voorspelbaar voor mijn cliënt. Met name mensen met stoornissen in het autistisch spectrum zijn gebaat bij die voorspelbaarheid, evenals met een rustige, vriendelijke houding van een begeleider.

Zo'n begeleider weet dat overgangen van de ene in de andere situatie lastig kunnen zijn, figuurlijke taal beter afwezig kan blijven. Begeleiders moeten niet te veel praten, en waar nodig, visuele ondersteuning bieden (Blokhuys, Van Kooten 2003). Het is belangrijk om op een dagbestedingslocatie te ervaren of dit onderkend wordt en de begeleiding er naar handelt.

In het onderwijs, maar ook steeds meer in de zorg, zie je het fenomeen 'buddy' ontstaan. Met name mensen met autisme hebben behoefte aan een rolmodel die voordoet hoe je je in bepaalde situaties gedraagt en hoe je bepaalde activiteiten aanpakt (Clijnsen, Leenders 2006). Op sommige dagbestedingsplekken in de regio zie ik medewerkers met een zekere status binnen de groep die rol al op zich nemen. Bovendien is de buddy vaak extra op zijn hoede voor plagen en pesten en zal zo nodig in de bres springen voor zijn of haar maatje. In het algemeen zijn groepsleiders ingenomen met deze extra ondersteuning (en dus ook structuur!) voor cliënten, al dan niet met autisme.

Buiten het hierboven genoemde 'buddy-model' is het prettig als cliënten zich kunnen richten bij problemen tot een vaste persoon of groepsbegeleider. In het algemeen kan die relatie jarenlang duren. Het is belangrijk om te weten wanneer hij of zij bij deze persoon terecht kan en dat hij of zij het ook met de begeleider kan vinden. Ook is het verstandig om te weten bij wie je terecht kan als de vaste begeleider niet aanwezig is.

De tact (op het goede moment het goede doen, ook in de ogen van de client! Stevens 2013) en voorspelbaarheid van begeleiders zijn belangrijke factoren om te zorgen dat cliënten steeds zekerder worden van zichzelf. In de orde die dan ontstaat, zul je zien dat er steeds minder regels nodig zijn. Heel veel zaken gaan dan vanzelf. Op prettige dagbestedingsplekken herken je dit beeld meteen. En dit is tevens een belangrijke indicatie voor de sfeer op de locatie. Als ondersteuning en voorspelbaarheid in orde zijn, is het ook van minder belang om homogene groepen te maken (met bijvoorbeeld uitsluitend mensen met autisme). Welk beeld of welke beperking er ook is, het past bij een meer inclusievere samenleving om elkaar te helpen, naar elkaar te luisteren, met elkaar nieuwe ervaringen op te doen en onafhankelijker te worden.

"Onze cliënten hebben structuur nodig"

Paradijs over de Aa

Het Paradijs over de Aa ofwel PodAa is een bijzondere dagbesteding in het fraaie buitengebied tussen Breda en Rijsbergen. Het is een plek waar ik graag kom: niet alleen vanwege de ligging, maar vooral omdat muziek hier de kernactiviteit is. Alles en iedereen ademt muziek bij PodAa.

Muziek verbindt, muziek maken doe je samen, muziek troost en muziek maakt je aan het lachen. Je mag natuurlijk luisteren, maar het is nog veel leuker om lekker mee te doen. Er zijn voornamelijk medewerkers met een PGB actief en het vervoer (liefst binnen een straal van 15 kilometer) is uitstekend geregeld met eigen vervoer en vrijwilligers. Jan en Bas van Rijckevorsel zijn de dirigenten van wat je een groot orkest zou kunnen noemen. Trouwens nu ik het toch over het orkest heb: in de fraaie kas is ruimte voor een vijftigtal muzikanten, met en zonder beperking, die er voor zorgen dat je tijdens een concert vrolijk meezingt of in ieder geval met een brede glimlach vertrekt! Ze noemen zichzelf het Biezonder Orkest (en dat zijn ze ook!). Alle muzikale activiteiten worden gecombineerd met bezigheden in de tuin, met en voor de dieren, de catering en allerlei creatieve activiteiten die er voor zorgen dat je het gevoel hebt een zinvolle bijdrage aan de samenleving te leveren. Die "samenleving" is van harte welkom om mee te spelen, te luisteren naar concerten (waaronder een geweldig Proms-concert in het voorjaar) en eventueel een handje te helpen op het complex. Maar de samenleving wordt ook opgezocht, want ze trekken er ook op uit! Met een volledig ingerichte Muzz Buzz gaan de muzikanten van PodAa de stad in en worden er concertjes gegeven bij bijv. verzorgings-tehuizen, scholen en andere instellingen.

Lekker swingen

Diversiteit is een belangrijk fenomeen bij PodAa; mensen met allerlei verschillende talenten vinden in harmonie hun plekje aan de Weerdstraat in Breda. Ook bij deze dagbesteding kun je spreken over inclusie, waarbij mensen met verschillende vaardigheden en cognitieve ontwikkeling bereid zijn elkaar te helpen en te ondersteunen in bijv. communicatie en zelfredzaamheid.

Veel zitvlees kweek je niet bij PodAa, want de muziek is in het algemeen zo ritmisch dat je vanzelf in beweging komt; maatgevoel of niet, ieder mens kan dansen. Mocht je last hebben van schaamte om je vrij te bewegen op muziek? Reken maar dat die muzikanten van PodAa je van die gêne afhelpen en je lekker laten swingen.

Bas is de afgelopen maanden in 'corona-tijd' de initiator geweest van een nieuw programma dat hij in zijn studio op het terrein heeft ontwikkeld: "Praatmaatjes", een fraaie poging om mensen die noodzakelijk thuis moeten blijven en geen dagbesteding kunnen doen, toch van dienst te zijn door ze actief te laten meedoen met muziek. Het is een livestream vanuit een studio (website.podaa.nl). Via Skype kun je liedjes zingen, composities inbrengen of met dansjes meedoen. Er is ook een hele leuke combinatie te maken met de Muzz Buzz. Zo kunnen bijv. zorginstellingen inbellen op Praatmaatjes en de muziekbus met Praatmaatjes op bezoek krijgen.

In het Muziekhuis kun je muzikles krijgen (en muziekinstrumenten uitproberen) en je kunt er als je dat wilt in kleine groepjes een nieuw combo vormen. Als bassist in vrije tijd kan ik het weten: er is niets leukers dan samen muziek te maken!

Alle informatie vindt u op de website van PodAa en met Ineke of Jan van Rijckevorsel kunt u afspraken maken over zaken als: hoeveel dagen dagbesteding, kosten, vervoer, combinaties met andere dagbestedingsplekken etc.

PodAa en het Muziekhuis zitten op het zelfde terrein. Voor de dagbesteding is het adres:

PodAa Dagbesteding

Weerdstraat 35 A
4836 BJ, Breda
info@podaa.nl
06 51 28 53 26 (liefst tussen 12.30-13.30 of na 16.30 uur)
www.podaa.nl

Van ongekend naar erkend talent...

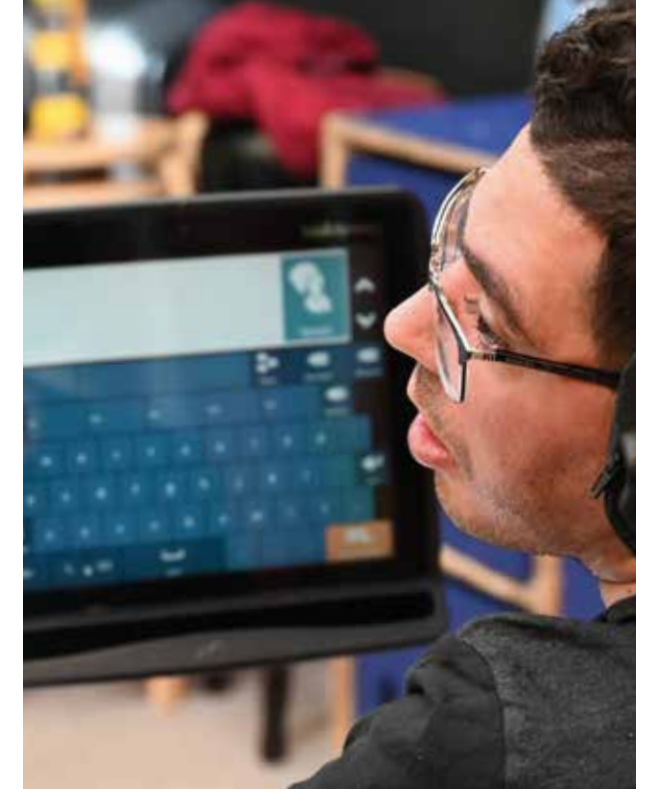
Begin 2020 heb ik een voorstelling bijgewoond van theatergroep Tiuri in theater De Kring in Roosendaal. Veel spelers kende ik vanuit mijn werk in het speciaal onderwijs, maar eerlijk gezegd was ik overdonderd door het spel dat ze lieten zien en de groei die ze hebben door-gemaakt bij Tiuri. Ik zag krachtige spelers die op een professionele wijze met het theatervak bezig waren.

"Bij Theaterwerkplaats Tiuri prikkelen we de nieuwsgierigheid van unieke mensen (onze spelers) en helpen hen met ontdekken van hun talenten. Tegelijkertijd ontdekken wij veel! We gaan de uitdaging aan met onze spelers, maar ook met de buitenwereld. Kom je kijken naar een van onze voorstellingen, dan ervaar je dingen waarvan je het bestaan niet wist." (website Tiuri Theaterwerkplaats).

De theatermakers van Tiuri gaan niet uit van een script maar vanuit de spelers zelf: wat willen ze spelen, wat geeft hen energie, hoe kan je blijven groeien? En bij Tiuri kun je blijven groeien, in feite zo lang als je wilt, zolang als je het leuk vindt. Het is werk en dat straalt de groep ook uit. Met grote oefenruimtes in Roosendaal en Breda is er letterlijk voldoende ruimte om je te ontplooien. Het team van medewerkers bestaat uit medewerkers die artistiek onderlegd zijn, er zijn medewerkers voor de zorg en ondersteuning van de spelers en er is uiteraard een 'office' team voor de administratieve kant van deze uitdagende dagbesteding. Je kunt er minimaal drie en maximaal vijf dagen per week terecht. Die drie dagen heb je wel nodig om het spel in de vingers te krijgen en te groeien in alle andere zaken die een theaterloopbaan nu eenmaal met zich meebrengt.

Tijdens mijn bezoek spreek ik met Bas Roijen, artistiek leider bij Theaterwerkplaats Tiuri. Hij geeft aan dat iedere speler een Persoonlijk Artistiek Plan heeft dat met hem of haar en ouders en/of persoonlijk ondersteuner van de woonvoorziening besproken wordt. De inspraak bij Tiuri is formeel geregeld via een Participatieraad waarin spelers en ouders zitting hebben. "We proberen een zo transparant mogelijke instelling te zijn", zegt Bas. En "inclusie is een werkwoord bij ons", gaat hij verder, "wij vinden het geweldig belangrijk om met onze spelers de samenleving op te zoeken en ons spel daarop af te stemmen". Er zijn partners in de theaterwereld (o.a. De Stille) maar ook in het onderwijs (opleiding pedagogiek van Fontys bijv.).

Tiuri maakt duidelijk waarom ze vanaf het begin al uitgaan van de mogelijkheden van mensen in plaats van te starten vanuit de beperking. Die grondhouding lijkt mij fundamenteel voor de talentontwikkeling van de spelers die aan Tiuri verbonden zijn.

Het corona-tijdperk heeft er voor gezorgd dat Tiuri ook zichzelf ontwikkelde door de inspiratie virtueel te laten verlopen. Werken met Zoom, video, het lijken ontwikkelingen die trendsetters zijn voor de komende tijd bij de theatergroep.

Theaterwerkplaats Tiuri is, buiten het korte kerst-reces, het gehele jaar open. Een aantal vrijwilligers zorgt er voor dat de zaken op de locaties nog beter verlopen en steken vooral een handje toe in tijden van uitvoeringen. Uitvoeringen die, dat mag ik toch wel zeggen, je bij de strot grijpen en oog- en oorstrelend zijn! Op dit moment zijn op beide locaties ongeveer 45 spelers actief en er is nog plaats voor enthousiaste nieuwe spelers. Veel spelers volgen via het voortgezet speciaal onderwijs eerst een individuele of groepsstage, waarna ze, niet zelden, enthousiast zijn om acteur dan wel actrice te worden.

Instromen bij Tiuri doe je na een kennismaking. Spelers kunnen gebruik maken van PGB of Zorg in Natura (ZIN).

Op hun website www.theatertiuri.nl is nog veel meer informatie te vinden.

Locatie Breda

Speelhuislaan 153
4815 CD, Breda
info@theatertiuri.nl
076 572 92 22

Locatie Roosendaal

Kerkstraat 1
4701 HT Roosendaal
info@theatertiuri.nl
06 30 20 55 45

Openingstijden en vakanties

Het is belangrijk om van te voren goed te informeren wat de openingstijden zijn van de dagbestedingslocatie en of er een of meerdere vakantieperiodes zijn.

Bij de meeste werkplekken voor dagbesteding start de werkdag ergens tussen negen uur en half tien. De eindtijd valt meestal tussen vier uur en half vijf. De meeste voorzieningen zijn vijf dagen per week geopend. Let op, ouders, van wie hun zoon of dochter die net van school komt: de vrije woensdagmiddag bestaat niet meer! Bij horeca-voorzieningen die (ook) dienst doen als dagbesteding kunnen de werktijden nogal verschillend zijn. Veelal zijn die gekoppeld aan de openingstijden van de zaak en die zijn dan weer gekoppeld aan de winkelopenings- en sluitingstijden van een desbetreffende gemeente.

Het is belangrijk om vooraf in gesprek te gaan over de werktijden, omdat er voor sommige cliënten aanpassingen moeten plaatsvinden in verband met belastbaarheid, concentratie, vermoeidheid en omgaan met werkdruk. Soms is het verstandig om nog niet met een hele werkweek te beginnen. Ook komt het voor dat cliënten op meerdere plaatsen een of meer dagen dagbesteding hebben (bijv. in

een winkel en op een camping). Dit geeft afwisselende activiteiten, maar zorgt ook voor extra aandacht voor werkdruk en leerproces.

Om niet tijdens het jaar voor verrassingen te komen staan, is het van belang om te weten of en wanneer er vakantieperiodes zijn. Veel dagbestedingslocaties zijn het gehele jaar open, met uitzondering van bijv. de feestdagen rondom kerst en andere officiële feestdagen. Niet alle dagbestedingsplekken zijn de gehele zomer open. Soms wil de organisatie meekijken of er alternatieven zijn (binnen de eigen zorginstelling bijv.). Let ook op seizoensgebonden arbeid, zoals op campings, horecavoorzieningen buiten en sportvelden. Nogmaals, meestal biedt een zorginstelling een alternatief programma voor bijv. de winterperiode, maar het is goed vooraf te informeren of dit gebeurt en hoe dit dan plaatsvindt.

Let er ook goed op dat het vervoer afgestemd is op openingstijden en vakanties. Communiceer goed met vervoersbedrijven als er afwijkingen plaatsvinden. Dit kan financiële consequenties hebben. Veel organisaties voor dagbesteding kennen, net als het bedrijfsleven, het fenomeen 'snipperdagen'. Vraag er naar als het nodig is.

Vervoer en dagbesteding?

Bij de keuze van de juiste dagbesteding is het van belang om de goede vragen te stellen over hoe het vervoer geregeld is van thuis of de woonvoorziening naar de dagbestedingsplek.

"Oh, dat ben ik vergeten te vragen", hoor je nog wel eens na een bezoek aan een zorgboerderij, een horecagelegenheid of een winkel. Begrijpelijk, want natuurlijk wil je als bezoeker eerst weten of de sfeer goed is, de zorg goed geregeld en de begeleiders vriendelijk en deskundig zijn. Toch moeten ouders nogal eens zelf bijdragen aan het vervoer en vaak zelf het een en ander regelen met of zonder hun eigen netwerk. Goed doorvragen bij de instantie die de dagbesteding organiseert, is daarom een must.

Het is van belang om allereerst te bekijken of dagbesteding geleverd wordt vanuit de Wet Langdurige Zorg (WLZ) of vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Cliënten in de WLZ zijn aangewezen op 24 uren zorg. Feitelijk hebben zij permanent toezicht of begeleiding nodig. Binnen de WLZ zit begeleiding groep (dagbesteding) met vervoer in de indicatie. In het algemeen hanteren zorginstellingen een grens van ongeveer 15 kilometer waarbinnen het vervoer door hen geregeld en betaald kan worden. Woont de cliënt verder weg, dan moet er bijbetaald worden of moet men zelf het vervoer regelen (U brengt uw zoon of dochter zelf, of een vrijwilliger helpt, dan wel de buurvrouw). De meeste ouders zullen bekend zijn met het persoonsgebonden budget (PGB) of zorg in natura (ZIN). Ook binnen het PGB kunnen ouders aangeven dat zij begeleiding groep en vervoer geregeld willen zien; daar hebben zij tenslotte budget voor. Maar de besteding van dat budget is een keuze van ouders. De kleinere dagbestedingsorganisaties geven de voorkeur aan PGB, terwijl de grotere zorginstellingen het liefst werken met zorg in natura omdat dit de mogelijkheid geeft voor hen om binnen de organisaties te schuiven met budgetten. Er zijn organisaties die zelf het vervoer regelen, waarvoor een bijdrage uit het PGB wordt gevraagd. Vaak kan dan wel de grens van 15 kilometer overschreden worden. Ook kunnen ouders er voor kiezen om een combinatie te maken van PGB en ZIN. Vaak zie je dan dat het netwerk om de cliënt ingezet (en betaald) wordt vanuit het PGB. Denk aan zorg in huis, weekendopvang, vakantieopvang etc. ZIN wordt dan meer gebruikt voor begeleiding groep. Andersom kan natuurlijk ook!

Voorgaande geeft wel aan dat vervoer een belangrijk aspect is binnen de keuze voor een dagbestedingsplek. Steeds meer zie je dat cliënten kiezen voor meerdere dagbestedingsactiviteiten (bijv., in een supermarkt en op een boerderij). Vervoer kan hierbij een rol spelen, omdat een organisatie slechts twee dagen vervoer faciliteert en de volgende dag op kosten van de cliënt zou zijn. Overigens kan die keuze voor meerdere dagbestedingsplaatsen ook bedoeld zijn om de cliënt meer keuzes te bieden. "Kies de dagbesteding die nu bij je past!", zou een mooi motto kunnen zijn.

Als een leerling de school verlaat zonder noemenswaardige arbeidscapaciteit en niet in aanmerking komt voor de WLZ, komt hij vanaf 18 jaar in aanmerking voor ondersteuning uit de WMO. Ook hier vallen zaken als begeleiding individueel, begeleiding groep en vervoer onder. De gemeente (verantwoordelijk voor de uitvoering van de WMO) stelt hier voor een zogenaamd "arrangement" samen, waarin bovenstaande zaken benoemd worden. Uiteraard kiest een gemeente graag voor zorg in natura, want dan heeft men goed zicht op de organisatie en de besteding van de middelen. Bij de WMO bekijken zorgaanbieders of, en zo ja, welk vervoer er nodig is. De ouders van de cliënt moeten daar veelal zelf voor zorgen en dat kan soms een behoorlijke puzzel zijn. Om er voor te zorgen dat de cliënt op de dagbesteding komt, is nogal eens de verdienste van het netwerk van de ouders... Het is belangrijk voor ouders (en soms ook voor onderwijsinstellingen) om te weten dat zij er bij de start niet alleen voor staan in dit woud van regelgeving, waarin je door de bomen het bos niet meer ziet. Vaak hoor je de klacht dat ouders zich met al die regelingen vooral administrateur van hun zoon of dochter voelen. Het is dan fijn om te kunnen sparren met een cliëntondersteuner van MEE¹. Een organisatie die zich al jaren opstelt naast de cliënt en meezoekt naar oplossingen en helpt de juiste afwegingen te maken. MEE is in de meeste regio's actief, soms maken gemeenten gebruik van eigen ondersteuningscoaches.

Niet zelden kan de vervoersproblematiek een struikelblok zijn bij de keuze van de juiste dagbesteding. Stel tijdig vragen over hoe het vervoer geregeld is en vraag door!

¹ Met dank aan de inbreng van Mirjam Lambregts, cliëntondersteuner bij MEE West Brabant.

"Te midden van de paarse heide..."

Het lijkt wel of het Bredase volkslied geschreven is voor de cliënten van Koninklijke Visio De Blauwe Kamer, omdat zij met hun dagbesteding verblijven op een prachtig stukje natuur tussen het fraaie Mastbos en de kronkelende rivier de Mark in Breda.

De Blauwe Kamer is een zorgorganisatie, specifiek voor mensen met een visueel en verstandelijke beperking. Het Dagactiviteitscentrum (DAC) verzorgt voor interne en externe cliënten dagbesteding in een breed spectrum. Op een fraaie boerderij worden tuinactiviteiten verricht rondom diervoorziening en tuinieren. De **tuingroep** levert de opbrengst o.a. aan bij de **kookgroep**, die allerlei groenten en fruit omzet in bijv. soepen en heerlijke taarten. In de **creatieve groep** maak je kaarten, kadootjes en allerlei andere snuisterijen die gebruikt worden bij feesten als verjaardagen en feestdagen, of ze worden gebruikt voor de jaarlijkse feestmarkt. En leuke voorwerpen (zoals tapasplanken, puzzels en vogelhuisjes) worden gemaakt op de **houtgroep**. Ook binnen de **dienstverlening** kun je als cliënt je bijdrage leveren op de Blauwe Kamer (bijv. post rondbrengen en baliewerk op kantoor). Naast deze wat meer arbeidsmatige activiteiten, is er op de Blauwe Kamer veel expertise op het gebied van **belevingsgerichte dagbesteding**.

Juist de grote ervaring met mensen met een visuele beperking zorgt ervoor, dat er veel aandacht is voor een juiste bejegening van de cliënt. Men zorgt voor een veilige, maar toch ook uitdagende omgeving, waarin je gestimuleerd wordt om zelf initiatief

te nemen en te groeien als persoon. Er zijn allerlei snoezelactiviteiten, waarbij het me opvalt dat muziek een hele belangrijke factor is. De Blauwe Kamer is een grootschalige voorziening, waarin de groepen klein en overzichtelijk worden gehouden. Een van de voordelen van een grotere voorziening is dat er specifieke deskundigheid aanwezig is (oogarts, orthopedagoog, bewegingsagoog en mobiliteitstrainer bijv.).

Bianca en Jeanine zijn enthousiaste medewerkers van het DAC en zij leiden mij in deze rustige vakantieperiode rond op hun terrein. Vanwege het corona-virus vinden momenteel veel dagbestedingsactiviteiten plaats op de woongroepen, wat als voordeel heeft dat medewerkers op de woongroepen (en hun cliënten!) er steeds meer achter komen wat dagbesteding eigenlijk inhoudt en welke mogelijkheden er zijn. Visio De Blauwe Kamer wil op korte termijn woongroepen starten in een woonwijk in Breda. Dit zou voor toekomstige bewoners de kans kunnen bieden om dagbesteding in de wijk te starten. Denk aan meewerken in een supermarkt, groenvoorziening etc. Een heel mooi perspectief!

Ook de Blauwe Kamer kiest er voor om cliënten van verschillend niveau met elkaar samen te laten werken en zij zien de meerwaarde hiervan in. Met name de zeer grote groep vrijwilligers (ongeveer 250!) biedt de mogelijkheid om ramen en deuren open te zetten en de samenleving, samen met ouders, verwanten en andere belangstellenden binnen te halen op je terrein. Tenslotte hebben grote zorginstellingen nogal eens het probleem op de mooiste plekken te zitten in ons land, maar wel ver van de dynamiek van de stad. De Blauwe Kamer heeft sinds jaar en dag een samenwerking met de school voor leerlingen met een meervoudige beperking op hetzelfde terrein aan het Mastbos. Voor inhoudelijke vragen rondom dagbesteding bij de Blauwe Kamer kunt u het beste terecht bij Jeanine van Gulik of Bianca van Raak.

Het algemene nummer is 088 585 85 85. Bekijk voor meer informatie de website op www.visio.org

Koninklijke Visio De Blauwe Kamer
Galderseweg 65
4836 AC, Breda
info@visio.org

Een warm (voeten-)bad

“Kom je om te werken of kom je voor een voetenbadje?” Tsja, wie wil die vraag nu niet in de vakantieperiode. Bij Prisma aan de Taxandriaweg in Waalwijk zijn beide activiteiten mogelijk. In dit kleinschalige activiteitencentrum vind je een veilige leer-werkplek, waar je op eigen niveau werkt aan een fijne, zinvolle dagbesteding.

Het is belangrijk om te weten dat Prisma onderscheid maakt in belevingsgerichte-, activerende- en arbeidsmatige dagbesteding. Op de Taxandriaweg komen jong en oud vooral voor beleving en activering.

Prisma is een grote organisatie met acht programma's, die geboden worden op verschillende locaties:

- 1 Kunst en Ambacht**
o.a. keramiek, schilderen en kaarsen maken.
- 2 Industrie en techniek**
o.a. inpakken, monteren, solderen.
- 3 Tuin en dier**
o.a. dierv verzorging, tuinonderhoud, kinderboerderij.
- 4 Horeca**
o.a. ruiken en voelen van eten, koken, bediening.
- 5 Zorg, gezondheid en dienstverlening**
o.a. koffiezetten, zorgen voor anderen.
- 6 Administratie**
o.a. Postverwerking, bestellen, baliewerk.
- 7 Onderwijs, sport, cultuur**
o.a. werken in culturele instellingen, scholen, clubs.
- 8 Muziek, media en communicatie**
o.a. actief of passief met muziek bezig zijn.

Al deze activiteiten vinden plaats op activiteiten-centra van Prisma of in de buitenwereld bij bedrijven, instellingen, scholen etc. Kijk niet gek op als u een Prisma-medewerker treft in de Efteling, op kantoor of op de plaatselijke kinderboerderij.

Prisma probeert waar te maken dat iedere cliënt recht heeft op een loopbaan. In hun visie past het bieden van een ontwikkel- of loopbaanperspectief in hun ambitie, maar in die visie geeft men ook aan dat de cliënt daar een duidelijke regierol heeft.

Er zijn niet zo veel mogelijkheden voor ouders als zij op zoek gaan naar belevingsgerichte dagbesteding. “Wij bieden een veilige maar ook uitdagende

de dagbesteding voor mensen met een ernstige, meervoudige beperking”, vertelt een enthousiaste Marije de Jong, teamleider Dagbesteding bij Prisma. Belangrijk dat medewerkers in hun contact met de cliënt “dezelfde taal spreken”. Scholing is daarbij een voorwaarde en alle medewerkers bij Prisma op deze werkplek hebben de methode Meer Mens gevolgd met als doel zorgafhankelijke cliënten meer regie over hun bestaan te geven en daarmee de kwaliteit van hun leven te verbeteren. De methode is gebaseerd op de ervaringsordening van Timmers-Huigens, een beproefde methodiek in onderwijs en zorg.

Tijdens de rondleiding wijst Marije mij op een aantal relevante ontwikkelingen in de zorgtechnologie, die mooi passen bij haar cliënten op de Taxandriaweg. Zo is er de Tover tafel die met interactieve lichtprojecties de cliënt uitdaagt om mee te doen of gewoon te genieten van kleur en beweging. De beweging wordt nog meer gestimuleerd met het zogeheten Magic Carpet, ook een interactieve projectie op tafel of vloer waarin direct sprake is van actie-reactie en beloning. Gamen is echt niet alleen voor bollebozen!

Tenslotte is er nog de CRDL (spreek uit: ‘kredel’): een interactief zorginstrument dat aanraking tussen mensen vertaalt in geluid. Nu even lastig in de anderhalve meter-samenleving, maar wel een prachtig instrument om een isolement te doorbreken. De voorziening sluit mooi aan bij het programma van leerlingen met een ernstig meervoudige beperking in scholen voor speciaal onderwijs met bijv. een snoezelruimte, bewegingslokaal en aangepast sanitair. Prisma is bezig met een nieuw kwaliteitskader, waarbij de inspraak van cliënten (of hun vertegenwoordigers) vergroot wordt. Een keer per jaar wordt het cliëntplan besproken en de lijnen naar ouders en woonvoorziening zijn kort.

Het activiteitencentrum is het gehele jaar geopend, met uitzondering van de dagen rondom Kerst, Oud en Nieuw en Pasen. Deelname kan via PGB of ZIN. Voor vervoer geldt de bekende grens van vijftien kilometer. Informeer bij Prisma of er alternatieven in uw regio zijn.

Activiteitencentrum Prisma
Taxandriaweg 10
5142 PA, Waalwijk
ac.taxandriaweg10@prismanet.nl
www.prismanet.nl

In gesprek met ouders...

Het ligt voor de hand als je een leidraad voor ouders schrijft met betrekking tot dagbesteding, om ook met ouders in gesprek te gaan om te horen hoe het proces is verlopen, welke opvallende zaken zij tegen zijn gekomen en waar zij op letten als er een keuze gemaakt moet worden. Mogelijk zijn er ook nog tips te geven aan ouders die voor eenzelfde keuze komen te staan. Ook was ik benieuwd om te horen hoe de communicatie verloopt met de dagbestedingsplek en of er sprake was van inspraak met betrekking tot de activiteiten. In totaal is met een zestal ouders gesproken.

De meeste ouders van wie hun zoon of dochter een dagbestedingsplek gaat bezoeken, geven aan dat het keuzeproces begint met de stage op de school voor (voortgezet) speciaal onderwijs. Vaak wordt het voor de leerling en voor de ouders al wel duidelijk welke richting het op gaat qua belangstelling en vaardigheden. Soms is er een voorkeur voor productiewerk, dan weer voor activiteiten op een boerderij en weer een andere keer wordt er gekozen voor een winkel. Veel ouders kiezen voor twee dagbestedingsplekken (bijv. twee dagen een horecavoorziening en een dag dienstverlening, of drie dagen zorgboerderij en een dag productie). Soms wordt die keuze mede bepaald door de beschikbaarheid op een dagbestedingslocatie ("Mijn zoon kon maar twee dagen terecht op deze horecaplek").

Het allerbelangrijkste in het keuze proces bij ouders is: "heeft mijn kind het naar haar of zijn zin op deze plek en is het een veilige omgeving waarin hij of zij kan groeien?". Die geborgenheid is een groot goed voor ouders (en cliënt). "Voor mij is van wezenlijk belang dat ik vertrouwen heb in de dagbestedingslocatie en de medewerkers die mijn kind ondersteunen".

Veel cliënten in de dagbesteding verblijven op een woonvoorziening ("ik kom alleen nog maar thuis om te logeren!"). Zo'n twee keer per jaar is er een bespreking op de dagbestedingslocatie met de ouders, waarbij een persoonlijk ondersteuner van de woonvoorziening aanschuift. In grote lijnen kun je stellen dat alle dagelijkse dingen met de woonvoorziening besproken worden (een kleine blesure, scheur in de jas, koorts, eetlust) en de meer fundamentele zaken worden (ook) besproken met de ouders. Een van de ouders zegt: "de leiding van de dagbesteding voelt heel goed aan wanneer het verstandig is om met mij contact op te nemen.

Dat gebeurt slechts twee of drie keer per jaar". Vaak is er een open dag om de werkplek te bezoeken en eventueel met andere ouders in contact te komen.

In dit boekje is een apart hoofdstukje geschreven over vervoer. Ook in de gesprekken met ouders blijkt dat dit nog steeds een aandachtspunt blijft. Ouders met een PGB moeten soms heel goed rekenen om dit binnen het budget te kunnen organiseren.

Het is leuk om te horen dat cliënten hun ouders nogal eens kunnen verrassen met de initiatieven die ze ontplooiën, hun groeiende zelfstandigheid en het niveau dat ze etaleren op hun werkplek. Dat is ook mijn ervaring: ik zie veel oud-leerlingen die met een groot zelfvertrouwen werkzaamheden verrichten die ze op school (nog) niet deden. Een ouder vertrouwde me toe: "Ze doet nu dingen die ik voor haar thuis te spannend of te moeilijk vond en ik denk dat dit een goede zaak is. Ergens was je toch een beetje beschermend, waar dat niet altijd nodig is geweest".

Ouders die een zoon of dochter hebben die het laatste jaar onderwijs genieten, vinden het heel belangrijk om over het perspectief van hun kind te spreken en zij vinden het erg belangrijk dat hun kinderen zich verder kunnen ontwikkelen op hun werkplek. En dat betreft dan niet alleen de juiste vaardigheden of bijv. werkhouding maar ook het groeien in hun persoonlijke (sociaal-emotionele) ontwikkeling. Het idee werd geopperd om deze jongelui mee te nemen in een cursus of gesprekkencyclus met elkaar na hun schoolperiode. Zaken als: hoe gaat het op je werk of dagbesteding, hoe gaat de samenwerking met collega's, is er waardering voor wat je doet, kun je relaties opbouwen, hoe zit het met je zelfvertrouwen?, zouden dan aan de orde kunnen komen. Wie pakt de handschoen op?

Ouders met een kind die naar dagbesteding of arbeid gaat, vinden dat ze al snel voor ingrijpende beslissingen staan die grote consequenties kunnen hebben voor hun kind. De keuze wel of geen Wajong bijv. zouden ze graag op latere leeftijd willen maken. Bovendien vinden zij de wetgeving rondom WLZ, Jeugdwet, WMO, PGB of ZIN best gecompliceerd. Veel jongeren zitten op de grens van arbeid en dagbesteding en het is niet eenvoudig om de financiering zo rond te krijgen dat er ook middelen zijn om bijvoorbeeld begeleid te wonen.

"De dag begint in de bus", zegt Judith Baijens, directeur/bestuurder bij Samen Top, als het onderwerp Vervoer aan de orde komt. "Het is heel belangrijk als een praktijkbegeleider als chauffeur van de bus met onze Topper direct ziet hoe de dag begonnen kan worden: zit hij of zij lekker in z'n vel, zijn er nog hobbels te nemen voor we actief worden etc. ". 'Dagbesteding die werkt', lezen we in de slogan van Samen Top en hun missie klinkt als volgt:

Samen Top streeft naar gelijkheid voor mensen met een beperking op de arbeidsmarkt. Iedereen heeft het recht om vanuit persoonlijke ambities en gelijk als ieder ander, kansen en mogelijkheden te krijgen op de arbeidsmarkt. (website Samen Top).

Het is een organisatie die me al jaren erg aanspreekt: er werken enthousiaste mensen die gaan voor de medewerker of liever de "Topper", de sfeer is heel prettig en je kunt er via de Top-academie een praktijkverklaring halen. Met name dat laatste geeft aan dat Samen Top vindt dat je niet uitgeleerd bent als je van school komt, je kunt leren om een ander onder de knie te krijgen als daar je belangstelling ligt en welke werkprocessen je moet beheersen om te slagen in je baan. Samen Top zorgt er voor dat medewerkers 'zichtbaar' zijn. Door te verzamelen op een centrale plek (in Waspik, in Dongen, en binnenkort in Oosterhout) en vandaaruit naar reguliere werkplekken te gaan als een bibliotheek of een supermarkt, laat je zien dat je inclusie ook daadwerkelijk wilt vormgeven. De groepen bestaan uit zes Toppers en een praktijkbegeleider. Heel leuk vind ik de mogelijkheid voor Toppers die aangewezen zijn op beleavingsgerichte dagbesteding om mee te draaien op gesloten afdelingen van verzorgingstehuizen: hier wordt juist een appèl gedaan op de andere zintuigen als proeven, ruiken, voelen. Ook bij Samen Top zie je het onderscheid tussen de verschillende niveaus wegvallen zonder het zicht te verliezen op de individuele (hulp)vraag van de Topper.

Het is de kunst om de medewerker van Samen Top ook medewerker te laten zijn van het bedrijf waar hij of zij werkt. Natuurlijk hoort daar het streven bij om iedere werknemer in dezelfde bedrijfsoutfit mee te laten doen. Dat is ook maatschappelijk gezien nog wel een opdracht, omdat werkgevers hier en daar nog wel een onderscheid willen maken.

Het is prachtig weer als ik tuincentrum AVRI in Dongen bezoek. Het is weliswaar september maar nog lekker warm. Buiten lopen medewerkers nog in korte broek en poloshirt als binnen de contouren van een grote kerstmarkt zich aftekenen.

Ik raak in gesprek met Dennis, alweer zo'n enthousiaste werkcoach van Samen Top, die met een viertal Toppers hovenierswerkzaamheden uitvoert in de buitenruimte van AVRI. De mannen zijn voorzien van werkkleding van de zaak en voelen zich ook betrokken bij de activiteiten die ze verrichten. Dat enthousiasme is wederzijds, want ook AVRI is blij met de inzet van de Toppers. Ook hier valt het op dat de Toppers elkaar helpen en dat verschillen in niveau wegvallen tijdens het werk. Dennis werkt niet alleen in het tuincentrum, maar ook in een supermarkt en een hotel. Het leuke is dat ook de Toppers meerdere werkplekken kunnen hebben, omdat ze kunnen kiezen uit bijv. horeca, groen, winkel en zorg. Maar dat hoeft niet; je kunt je ook beperken tot één vaste werkplek. "Als werkcoach heb ik voldoende inspraak binnen Samen Top en heb ik naast een afwisselende baan ook voldoende mogelijkheden om zelf met initiatieven te komen", vertelt Dennis mij.

Twee Toppers die nu hovenierswerkzaamheden doen, zijn ook actief in het horeca-gedeelte van het tuincentrum waar ze snijwerkzaamheden verrichten, eieren pellen en bijv. opruimen. Af en toe is het een beetje passen en meten. Zo gooit het corona-virus nu roet in het eten bij de werkzaamheden in de supermarkt, waardoor er gezocht wordt naar mogelijkheden in de buitendienst. "We merken wel dat toekomstige Toppers, die aanvankelijk gekozen hadden voor werk in een winkel of restaurant, uiteindelijk toch enthousiast kunnen worden voor werk in de (veiliger) buitenlucht". De werkcoach staat niet met de handen over elkaar instructies te geven, maar werkt zelf net zo hard mee ("Anders duurt de dag wel erg lang..."). Ook bij deze ploeg medewerkers wordt goed gekeken of loonvormend werk een perspectief is voor de Topper die daarvoor in aanmerking kan komen. Vooraf vindt er een warme overdracht plaats met bijvoorbeeld de school waar de Topper vandaan komt, met de ouders/verzorgers en de toekomstige medewerker zelf.

Tuincentrum AVRI
Heistraat 47
4909 BD, Oosteind
www.avri-tuincentrum

Stichting Samen Top
• Toppunt Dongen, Tramstraat 54
5104 GM Dongen (postadres)
• Toppunt Waspik, 't Vaartje 2b
5165 NB Waspik
0416 44 02 22
info@samentop.nl
www.samentop.nl

In polo-shirt naar de kerst...

Zeeuwse parels!

Ook in Zeeland bevinden zich boeiende dagbestedingsplekken, waar, het prima werken is voor mensen met een achterstand tot arbeid. Een tweetal bedrijven uit de omgeving van Goes wil ik graag nader toelichten. Voor alle bedrijven geldt dat er geen onderscheid in niveau wordt gemaakt, maar dat er van uit gegaan wordt dat je elkaar wilt helpen en dat er voor iedere deelnemer zinvolle activiteiten te bedenken zijn.

Hier mag je volkomen legaal alles kapotmaken

De Demontage Werkplaats Zeeland BV is een uniek bedrijf in Nederland. Het is een raar gezicht als je een meisje bezig ziet met het kapot snijden van poloshirts van een duur merk. Echter, alles, dus ook deze shirts, is nep! Dozen vol speelgoed, apparatuur en allerlei andere materialen worden door, vooral, de douane aangevoerd, waarna ze vakkundig door medewerkers gedemonteerd worden. Batterijen worden verwijderd, telefoons onklaar gemaakt, labels verwijderd, plastic verzameld, waarna alles uiteindelijk aangeboden wordt aan een recyclingbedrijf. Restproducten als kleurloos plastic en karton worden verkocht aan andere bedrijven. Je hoeft je geen illusie te maken dat er iets aan de strijkstok blijft hangen: iedere gram die binnenkomt, gaat er ook weer, gecontroleerd, uit. DWZ is een op vele terreinen gecertificeerd bedrijf.

Uiteraard bieden we hen een leuke en veilige werkplaats met passende begeleiding aan. Daarnaast streven we er naar om iedereen - binnen de mogelijkheden die er zijn - verder te laten ontwikkelen. Dit gebeurt door middel van trainingen "on the job" en ook het volgen van en (vak)opleiding behoort tot de mogelijkheden.

Van de website van DWZ.

Bij DWZ werken tevreden medewerkers die hart voor de zaak hebben. De meesten hebben een WMO-indicatie en het bedrijf staat open voor stagiaires (van met name scholen). Het zijn ook trouwe medewerkers, waarbij er af en toe iemand doorstroomt naar andere bedrijven. De man die ons rondleidt, stelt; "Ieder van ons heeft de nodige deuken opgelopen in het verleden, maar hier kunnen we ons zelf zijn, kunnen we anderen helpen en is er de nodige afwisseling in werk, kijk, het is een bedrijf, maar als het een dag even tegenzit, wordt daar ook rekening mee gehouden en dat is fijn". Heeft uw zoon of dochter een passie voor knutselen, techniek of iets dergelijks in de dagbesteding dan is het contact zo gelegd.

De Demontage Werkplaats Zeeland BV

Scottweg 4, 4462 GS in Goes
0113 222 348
info@dwz bv.nl
www.dwz bv.nl

Het is niet mogelijk om zonder glimlach het pand van Poetsbedrijf SAV te verlaten. SAV staat voor sleutelen aan vermogen en de medewerker staat centraal in een bedrijf waar je auto tiptop in orde wordt gemaakt en waar zelfs je fiets een opknaptbeurt krijgt als je daar om vraagt. Lizette en Leonard stralen als bedrijfsleiders een enthousiasme en spirit uit die zijn weerslag heeft op een gemotiveerd, tevreden team in het bedrijf. En vergeet vooral de vrijwilliger niet die er in alle rust voor zorgt dat er kwalitatief sterk werk wordt afgeleverd. Uitgaan van de mogelijkheden van de medewerker, ik hoor het graag, in plaats van de beperking omarmen en zeggen wat er niet kan. Ook jongelui met een meervoudige beperking zijn van harte welkom (want mogelijkheden ...) en er wordt gezocht naar activiteiten die passen bij hun eigen plan. Dat kan dus ook het leggen van sociale contacten zijn. Je hebt een baan bij dit poetsbedrijf en daar past ook werkkleding van SAV bij. Dit is zo belangrijk bij de erkenning dat een medewerker een baan heeft en er dus echt bij hoort!

"Mijn rijkdom zit in de mensen hier"

Ook opmerkelijk is de opvatting van Lizette en Leonard dat er eerst gekeken wordt naar welk werk passend is voor de medewerker en vervolgens wordt uitgezocht hoe het beste de zorg geregeld kan worden, als dit nodig is. Zo kwam vandaag een medewerker van de thuiszorg langs voor een medewerker terwijl wij op visite waren. Dit doet me goed omdat vaak een verzorgingsvraag een drempel opgooit voor een plaats binnen een bedrijf. Het poetsbedrijf timmert niet alleen in de garage, maar ook aan de weg. Het bedrijf is regelmatig in het nieuws, mede vanwege het unieke karakter, en dat geeft ook nog eens trotse medewerkers die bijna de status van Bekende Nederlander hebben in Goes en omstreken. Eigenlijk krijg je die glimlach al als je binnenkomt bij Poetsbedrijf SAV; de sfeer is relaxed, af en toe wordt er gas geven ("want die auto moet morgen wel klaar zijn."), ieder doet zijn best en er mag gelachen worden. Een poetsbedrijf met een gouden randje, maar verwacht geen monteurs en verkopers in driedelig kostuum: "mijn rijkdom zit in mijn medewerkers hier en daar ben ik superblij mee", aldus de tevreden garagechef.

Poetsbedrijf SAV

Houtkade 16, 4463 AC in Goes
Contactpersoon: Lizette Koppelaar
06 57 17 79 39
lizette@poetsbedrijfsav.nl
www.poetsbedrijfsav.nl

"Doe even een flinke scheut melk bij de bloemkool...!"

Het is prachtig weer en mede daarom gezellig druk in Theetuin Sequoiahof. Voor we met de teamleidster van de theetuin om de tafel mogen, wandelen we eerst door de prachtig aangelegde tuin. Zelfs nu nog een bloemrijk gebeuren met allerlei cultuurelementen die de fantasie prikkelen.

Teamleider Nella vertelt ons dat de dagbesteding nu tweeënehalf jaar bestaat, er plaats is voor ongeveer vijf deelnemers per dagdeel en er nog enkele vrije plaatsen zijn. Ook op zaterdag is er dagbesteding en, behalve de feestdagen, is de dagbestedingsplek het hele jaar door geopend. "Eigenlijk kijken we goed wat de deelnemer kan en vervolgens is er een ruim scala aan werkzaamheden. Zo krijgen wij een voortreffelijke cappuccino en thee geserveerd van een enthousiaste en trotse medewerker. Uiteraard komen ook andere horeca-activiteiten aan bod uiteenlopend van taarten bakken tot afwassen en groente snijden.

Het gevoel hebben zinvol bezig te zijn, iets toe te kunnen voegen met een bijdrage, plezier beleven, uitgedaagd worden en in verbinding staan met anderen. Website Stichting Zorghoeve Sequoiahof.

Die verbinding met de samenleving vindt Nella van groot belang. De bediening is daarbij bij uitstek het middel om contact te leggen en wat is er leuker dan te horen te krijgen dat je zo'n lekkere appeltaart hebt gebakken. Ook bij deze dagbestedingslocatie geldt dat alle niveaus welkom zijn en in een persoonlijk gesprek wordt afstemming gezocht. Er wordt gekeken of de tuin ook mogelijkheden biedt om dagbesteding te bieden. Nu zijn daar nog alleen vrijwilligers actief. De Theetuin staat open voor stagiaires van met name scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs. In de coronatijd is de dagbesteding noodzakelijkerwijs gesloten geweest, maar groot was de vreugde toen de deuren weer opengingen. De Theetuin Sequoiahof is een hele fijne dagbestedingslocatie, waar je zoon of dochter zich verder kan ontwikkelen in een vertrouwde, prettige omgeving. En koken kunnen ze er als de beste. Persoonlijk ben ik niet zo'n liefhebber van de lucht van bloemkool, maar als je er een scheut melk of een korst oud brood bij doet, ruik je er niets meer van! Nooit te oud om te leren...

Theetuin Sequoiahof

Kanaalweg 79

4417 PA Vlakte (Hansweert)

0113 820 301

theetuin@stichtingzorghoevesequoiahof.nl

www.stichtingzorghoevesequoiahof.nl

Dagbesteding en een ernstige meervoudige beperking

Er is een groep mensen die onze speciale aandacht vraagt, waar het gaat om hun werken en welbevinden in dagbesteding. Vroeger noemden wij hen meervoudig gehandicapten, tegenwoordig praten we liever over mensen met een (ernstige) meervoudige beperking (EMB).

Het betreft veelal mensen met een verstandelijke beperking in combinatie met een lichamelijke beperking en veelal ook een visuele of auditieve, dan wel een communicatieve beperking (bijv. autisme). In het algemeen zijn het beperkingen die elkaar versterken en die beperkingen niet compenseren.

Van oudsher kwamen jongelui met zulke beperkingen vanuit een kinderdagverblijf of orthopedagogisch dagcentrum dan wel een speciale school, terecht op instellingen waar ze al woonden en waar dagbesteding voor hen ingericht werd.

Tegenwoordig zie je allerlei initiatieven die aansluiten bij het idee van inclusie; iedereen hoort er bij in onze samenleving en we richten die ook zo in dat ook jij een plek krijgt waar je zichtbaar bent, meedoet met jouw mogelijkheden, mensen ontmoet...

Op verschillende dagbestedingslocaties heb ik mooie voorbeelden gezien van de visie: "wij gaan uit van jouw mogelijkheden en wij sluiten daar zo goed mogelijk bij aan!". Zo tref je in dit boekje leerlingen met forse beperkingen op een zorgboerderij, een poetsbedrijf en een wasserij. Jongelui die genieten van de dynamiek in een bedrijf, leren en genieten van collega's, met respect behandeld worden door medewerkers en begeleiders.

Opmerkelijk is dat bij deze bedrijven eerst de vraag op tafel ligt: "wat wil je leren?", en pas veel later aan de orde komt: "wat moeten we regelen aan zorg?". Dit is een zo fundamenteel andere kijk op de ontwikkeling van de medemens met een beperking: laat maar zien wat je kan, je hoort er bij! Of je daar als ouder voor kiest, is aan jou. Het is niet eenvoudig om een passende dagbesteding te vinden, maar het is de moeite waard om daar naar op zoek te gaan. Ook grotere instellingen worden zich steeds meer bewust van die inclusievere samenleving. Zo kiest een organisatie als Samen Top er heel nadrukkelijk voor om hun "Toppers" zichtbaar te laten zijn en hen mee te laten doen bij reguliere bedrijven, ook als ze in een rolstoel zitten!

Natuurlijk zijn er jongeren die veel meer aangewezen zijn op instellingen waar speciale apparatuur is, specifiek begeleidings- en spelmateriaal en daartoe opgeleid personeel. Soms maken ouders een keuze maken om hun zoon of dochter bijv. twee dagen op een zorgboerderij te laten werken en twee dagen te laten meedoen in een muziekomgeving (bijv. PodAa) of in een theater (Tiuri). Ouders vinden het heel plezierig dat hun kinderen tijdens de week verschillende activiteiten doen en ze andere leeftijdgenoten ontmoeten.

"Zo'n dertig jaar geleden woonde 80% van onze leerlingen op de naastgelegen instelling Sonhove, nu is dat nog geen 10% procent meer", vertelt Jan den Brok, leidinggevende op de Emiliusschool in Son en Breugel, school voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking. "Regelmatig nemen wij een kijkje op een dagbestedingslocatie, maar steeds vaker komen instellingen bij ons op bezoek om de overdracht zo goed mogelijk te laten verlopen. Ook zien we bij ouders waarvan hun kind in aanmerking komt voor meer belevingsgerichte dagbesteding, dat zij kiezen voor activiteiten- of arbeidsgerichte dagbesteding.

Veel kinderen kunnen genieten van het leven, het rumoer in een bedrijf of de sociale contacten op een werkplek.

Ze worden gezien en ze ervaren dat ze er ook bij horen", aldus Den Brok. Gelukkig zien we deze trend steeds meer.

Vaak is die keuze voor een dagbestedingsplek voor jongeren met EMB gekoppeld aan een kleinschalige woonvoorziening. Ook hier geldt: bij PGB moeten ouders voor het vervoer zorgen en bij zorg in natura zorgt de instelling voor vervoer. Deze laatste stelt wel meer eisen aan de afstand in kilometers (dit loopt soms uiteen van 7 tot 20 kilometer). Vaak worden er in dorpen of kleine plaatsen combinaties gemaakt om het vervoer betaalbaar te houden. Al met al wordt de factor vervoer steeds belangrijker bij het vinden van een passende dagbesteding.

Een vragenlijst voor startende dagbestedingen

Het is erg leuk om op bezoek te gaan bij dagbestedingsplekken die net begonnen zijn. Dagbesteding is een hele job: dat geldt voor de medewerkers maar ook voor de startende ondernemer.

Via een aantal vragen probeer ik er achter te komen wat mensen bezielt om een dagbesteding te beginnen en waar ze als starter tegenaan lopen. Bovendien hebben ze vast ervaringen, ideeën, adviezen die anderen kunnen gebruiken die ook een dagbesteding willen starten. Ik ben op bezoek gegaan bij Jut en Juul, een startende wasserij in

het centrum van Breda en In d'un zoete n'oeck!, een nieuwe dagbestedingsplek in Klundert. Jose en Rachella Nugteren 'runnen' met bevologenheid en warmte hun snoepwinkeltje annex bakkerijtje annex houtbewerking in het centrum van Klundert. Prachtig gelegen tegenover het oude stadhuis in dit vestingstadje met een nostalgische etalage en heerlijke koffie. Julia is gestart in het oude centrum van Breda en gokt op de klandizie van de talrijke horeca die binnenkort weer van start gaat. Zij heeft een mooi concept, maar ga gerust eens langs (met of zonder wasgoed!) en verbaas je over de service die de wasserij verleent.

Wasserij Jut en Juul
Julia van Damme
Sint Janstraat 23, 4811 ZK, Breda
06 83 56 82 43
info@wasserijbreda.nl
www.wasserijbreda.nl

In D'un Zoete N'oeck
José Nugteren
Voorstraat 2, 4791 HN, Klundert
06 34 82 86 74 (Thomashuis)
klundert@thomashuis.nl
www.thomashuis.nl

Waarom ben je deze dagbesteding begonnen?

Julia: Ik kan heel goed met deze doelgroep werken. Maar ik vind het ook leuk om dagbesteding als onderneming te zien. Uiteraard moet er niet teveel druk op staan en als de medewerkers geen goede dag hebben, moet de was toch gebeuren en doe ik het dus zelf! Mijn medewerkers doen er toe en het is leuk om midden in het centrum van Breda te werken met onze wasserij.

José: Ik zag een mooie manier om vanuit mijn Thomashuis samen te werken met een plaatselijke ondernemer in Klundert. Als je uitgaat van de mogelijkheden van de medewerker, is het heel fijn om een zinvolle dagbesteding op te bouwen. Regie en zelfstandigheid geven, leiden er toe dat medewerkers steeds beter in staat zijn om te bepalen welke rol zij in het programma willen hebben.

Wat heb je gedaan om cliënten te werven?

Julia: Een artikel in de krant heeft goed geholpen. Met behulp van een klein netwerk had ik vrij snel een ploeg. Daarna is mond-op-mondreclame erg belangrijk.

José: Niet zo heel veel, omdat de huidige medewerkers vanuit het Thomashuis komen. Het wegvallen van de gewone dagbesteding in corona-tijd heeft tot meer aanwas geleid.

Hoe heb je cliënten en ouders enthousiast gemaakt?

Julia: Ik heb ouders uitgenodigd met hun dochter. Ze waren enthousiast over het idee van een wasserij en over het feit dat het om een kleinschalige voorziening gaat. Je kind iedere dag zien thuiskomen met een glimlach en mooie verhalen, helpt beslist ook. Trouwens, ook jongens zijn welkom in de wasserij.

José: Uiteraard speelt de kleinschaligheid een rol, maar ik vind het heel belangrijk om de verbinding te leggen met Klundert. Ouders lopen makkelijk in en uit. Ook is de start als bakkerswinkeltje een uithangbord geweest voor medewerkers en ouders.

Tegen welke problemen ben je aangelopen bij de start van je dagbesteding?

Julia: Ik zat aanvankelijk vooral met vragen over prijsstelling en vragen over de WMO en WLZ. Wat zet je in een contract met ouders? Ik stap makkelijk op mensen af als ik iets niet weet en ik word dan vanzelf weer wat wijzer.

José: Ik kwam binnen in een bedrijf van een ander en dan is het wat lastiger om je eigen koers te varen. Er zijn nu nog geen 'externen' dus de financiering is overzichtelijk. Als er wel externe medewerkers komen, moet ik kijken of ik alleen met PGB wil werken.

Welke publiciteit heb je georganiseerd? (social media, krant etc.)

Julia: Naast het artikel in de krant, plaats ik enthousiaste verhalen op Facebook en Instagram. Ouders geven daar schriftelijk toestemming voor.

José: Facebook is voor mij een belangrijk communicatiekanaal. Daar kan ik ook onze producten tonen. Artikelen in de Moerdijkse Bode, In de Klundert, en in het Brabants Nieuwsblad zijn zeker nuttig geweest.

Van welke organisaties heb je steun gehad bij de opstart van je dagbesteding?

Julia: Veel opgestoken van collega-wasserijen annex dagbestedingen. Lavans heeft me geïnformeerd over de apparatuur (was- en droogmachine bijv.).

José: Is bij mij niet nodig geweest. Het lijkt me wel zinvol om eens bij soortgelijke dagbestedingen een kijkje te nemen.

Is de start stapsgewijs geweest (bijv. eerst 2 dagen, dan 3, etc.)?

Julia: Onze wasserij is alle dagen open. Mocht het na de corona-periode echt gaan lopen (de horeca is zeer geïnteresseerd in deze dienstverlening) dan zijn voor mij de andere dagen ook bespreekbaar.

José: De bewoners van het Thomashuis kenden ons al. In de regel werken ze twee dagen op deze dagbestedingsplek.

Richt je je op een bepaalde doelgroep?

Julia: Ik ben daar nog zoekende in. Momenteel zijn er veel aanvragen vanuit de GGZ. Ik vind het belangrijk dat ik een team heb dat goed kan samenwerken en waarin acceptatie en een veilige plek van belang zijn. Je moet kunnen leren om met klanten om te gaan en soms loopt een dag anders dan gepland.

José: Wij richten ons nu nog op mensen met een verstandelijke beperking.

Heb je ook plaatsen voor stagiaires?

Julia: Er lopen nu al een paar jongeren stage bij mij. Er zijn stageplekken beschikbaar voor medewerkers met een PGB.

José: Er zijn plaatsen beschikbaar!

Is er nog specifieke ondersteuning voor de cliënten? Jobcoach, verzorging, stagebegeleider...?

Julia: Tot nu toe lukt het nog prima zonder ondersteuning, maar ik heb ook nog geen medewerkers met een specifieke hulpvraag en ik heb bijvoorbeeld geen aangepast sanitair. ("Mocht iemand zich in rolstoel aanmelden, dan kijk ik welke oplossingen denkbaar zijn...") Voor de stagiaires komt er een stagebegeleider vanuit een vso-school).

José: Nee, momenteel niet. Als er externe medewerkers komen zal ik zeker gebruik maken van bijvoorbeeld stagebegeleiders. Die informeren trouwens nu al.

Wat zou je de volgende keer zeker anders doen?

Julia: Eigenlijk is het allemaal redelijk makkelijk gegaan wat betreft wasserij en medewerkers. De verbouwing is een ander verhaal met bouwvakkers die een andere agenda hebben dan ik... Ik hoef niet eerst alle info vooraf te hebben om iets te starten. Laat mij maar in het diepe springen.

José: Niet zo zeer anders, maar ik denk wel aan initiatieven als samenwerken met lokale boeren bijvoorbeeld. Ik zoek nu ook de samenwerking met lokale ondernemers als de kado-winkel en de bloemist. Er zijn nu al mooie voorbeelden van win-win-situaties.

Hoe reageren ouders op je initiatief?

Julia: Ouders zijn erg positief over het idee en de kleinschaligheid van het geheel. Het is ouders heel wat waard als hun kind tevreden thuiskomt van het werk (en vergeet niet: voor de medewerkers is het echt werk!).

José: Ouders zijn zeer tevreden over het initiatief en ze komen met ideeën en adviezen ter verbetering. Ouders letten ook op de balans, dat wil zeggen: ze letten er op dat medewerkers vanuit hun enthousiasme niet te hard van stapel lopen.

Is er een gewenningsperiode voor cliënten?

Julia: Bij de huidige medewerkers is die er niet geweest. Ik ben eerst bij ouders thuis geweest. Als ik een klik voel, is het goed.

José: Dit zal straks alleen aan de orde zijn voor externe medewerkers. Indien gewenst, dan kan dit natuurlijk.

Is er nog iets te dromen voor de toekomst?

Julia: Dat het over een tijdje nog lekkerder draait. Dat er genoeg werk is en iedereen het naar zijn of haar zin heeft. Er is de mogelijkheid om een extra machine te plaatsen. Ik heb nog een hoofd vol ideeën over een goede logistiek binnen de wasserij, over geurzakjes, over samenwerking met vluchtelingen, over...

José: Onze dagbesteding mag nog een prominentere plek in de Klundertse samenleving krijgen. Onze medewerkers doen er toe en ik zoek steeds weer die verbinding met de samenleving. Zij hebben heel veel mogelijkheden. We lopen mee in de avondvierdaagse en als er een feestje is, staat de geluidsbox aan straat en kan iedereen mee dansen!

Een korte checklist

Als laatste hoofdstukje in deze publicatie vindt u onderstaand een korte checklist, die u kunt gebruiken bij het bezoek aan een dagbestedingslocatie. Het is leuk maar ook wel een beetje spannend als u op bezoek gaat bij een dagbestedingsplek waar uw kind, leerling of pupil soms voor jaren een plek vindt. Het kan dan handig zijn om een 'kapstokje' mee te nemen om er zeker van te zijn dat u belangrijke zaken niet vergeet te vragen. Dat hoeft echt niet allemaal in één keer. Kom gerust terug als u dat nodig vindt. Ik heb de kern van dit boekje teruggebracht naar een achttal aandachtspunten. Bekijk ze goed en vraag u af of dit de belangrijkste zaken zijn voor uw kind. Zaken als een kwaliteitsvignet of professionalisering van het personeel zijn zeker van belang, maar niet bij een eerste bezoek. Vul het lijstje gerust aan als er andere zaken van belang zijn, die specifiek voor uw kind of voor uzelf gelden. Maak een kopietje of een foto met uw mobiel van het lijstje en neem het mee als u op bezoek gaat.

1

Wat is de eerste indruk?

Hoe is de sfeer? Gaat uw zoon of dochter het hier naar de zin krijgen?
Wat vindt uw kind er zelf van?

2

Hoe ziet de organisatie er uit?

Is het overzichtelijk, is het druk (zijn er veel prikkels?)
Zijn er heldere afspraken?

3

Welke activiteiten biedt deze dagbesteding?

Voor mijn kind en wie begeleidt mijn kind?
Zijn er stagiaires, vrijwilligers, professionals...?

4

Wanneer is de dagbesteding open?

Openingstijden? Vakanties?

5

Hoeveel dagen per week kan mijn kind komen?

Kan ik een en ander combineren met een andere dagbestedingsplek?

6

Wat zijn de kosten?

Welke kosten zijn er naast het verblijf voor bijvoorbeeld vervoer, en hoe is dat vervoer geregeld?

7

Hoe verlopen de contacten met ouders, dan wel met de woonvoorziening?

Zijn er heen-en-weer schriftjes, planbesprekingen, open dagen...?

8

Indien nodig: hoe is de verzorging van mijn kind geregeld?

Zijn er bijvoorbeeld contacten met een grotere zorgorganisatie of kan een en ander verlopen via thuiszorg?

Ruimte voor eigen aantekeningen of aanvullingen op de checklist.

Bezoek aan zorgboerderij Hartenboer in Rijsbergen.

Dankwoord

Als het managementteam van Koninklijke Visio Onderwijs in Breda had geweten hoe leuk de opdracht was om dagbesteding in kaart te brengen zowel qua inhoud als qua mogelijkheden, had men de opdracht zeker zelf uitgevoerd.

Het was geweldig om met zoveel betrokken en enthousiaste mensen in contact te komen. Dagbesteding in Nederland is springlevend en ik hoop dat eenieder, die zijn of haar weg zoekt in deze vrij onbekende sector van onze samenleving, goed terecht komt. Ik dank daarom Visio Onderwijs Breda voor de opdracht en de (financiële) ondersteuning om die uit te voeren. Ik dank directeurs en managers van grote en kleinere dagbestedingsorganisaties: Jan Graumans en Sandra Stabel van Amarant, Marije de Jong en Peter van de Hombergh van Prisma, Judith Baijens van Samen Top; fijn dat jullie jullie visie op dagbesteding met mij wilden delen.

Irma Hartman, Judith van Nijnatten (Breda College), Diana Schouten (Breda College), Marc Heinen (de Sprienke, Goes); jullie waren bereid meeleezer te zijn bij de totstandkoming van deze publicatie en hebben me gaandeweg op goede ideeën gebracht. Diana en Marc, dankzij jullie is mijn netwerk van succesvolle dagbestedingslocaties enorm uitgebreid. Jan den Brok (Emiliusschool, Son), bedankt voor jouw bijdrage aan het hoofdstuk over jongeren met een ernstige meervoudige beperking.

De fotografie is voortreffelijk verzorgd door Hans Hufkens. De foto's bij AVRI zijn gemaakt door Jos Metselaar

Het bestuur van het Breda College, INOS Onderwijs Breda, dank ik voor hun financiële bijdrage aan de totstandkoming van deze publicatie. Tevens dank ik de Katholieke Stichting voor Blinden en Slechtzienden (KSBS, Grave) voor hun financiële steun aan dit boekje over dagbesteding.

Miriam Lambregts (MEE West Brabant), zonder jou was het hoofdstuk over Vervoer bij dagbesteding vermoedelijk niet tot stand gekomen. Dank daarvoor.

Speciaal dankwoord voor de ouders, die bereid waren om met mij in gesprek te gaan over verwachtingen en ervaringen in de wereld van dagbesteding; dit was indringend en zeer de moeite waard.

Dank ook aan al die bevroegen medewerkers van dagbestedingslocaties, die iedere dag weer trachten het allerbeste van hun cliënten naar boven te halen en dank ook aan alle deelnemers van dagbesteding, die laten zien dat dagbesteding een prachtige sector is om je verder te ontwikkelen.

Jorine van Marrewijk en Helma Bastiaansen dank ik voor de correcties in de tekst en de onontbeerlijke digitale ondersteuning.

Het boekje wil ik opdragen aan Jacqueline van Peer, Peter van Wanrooij, John van Dijen en Rob Willers. In mijn ogen pedagogen/onderwijskundigen die ruimte gaven aan mensen met een beperking en tegelijkertijd het belang van leerling of cliënt voorop konden stellen. Deskundige collega's die hun visie om konden zetten in heldere, praktische adviezen waar cliënten en medewerkers mee verder konden. Professionals die ook goed konden relativeren en waarmee je geweldig kon lachen. Ik mis ze nog elke dag...

Drs. Ton Metselaar

ajmetselaar@ziggo.nl

Over de auteur...

Ton Metselaar studeerde aan de Pabo Mariahoeve in Den Haag en behaalde zijn doctoraal Onderwijskunde in Leiden. Vanaf 1977 tot oktober 2019, is hij onafgebroken in of voor het speciaal onderwijs werkzaam geweest als leerkracht en bijna veertig jaar als directeur. Via het toenmalige onderwijs aan moeilijk lerende leerlingen in Poeldijk, is hij in 1991 gestart als directeur aan een school voor leerlingen met een meervoudige beperking (nu Visio Onderwijs in Breda). Na een korte periode als coördinator Regionale Expertisecentra bij het Seminarium voor Orthopedagogiek, als (algemeen) directeur speciaal onderwijs aan de slag gegaan bij INOS in Breda, waar hij leiding heeft gegeven aan meerdere scholen voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs. Ton heeft o.a. gepubliceerd over planmatig werken, rugzakfinanciering en recent over passend onderwijs. Begin 2020 verscheen een boekje met portretten van succesvolle schoolverlaters bij het Breda College, zijn laatste school.

Geraadpleegde literatuur

- *Regie versterken in het onderwijs*
Elena Carmona van Loon
SWP, Amsterdam, 2016
- *Leerlingen met autisme in het voortgezet onderwijs*
Arjan Clijsen, Yvonne Leenders
KPC Groep, 's-Hertogenbosch, 2006
- *Je luister wel maar je hoort me niet*
Annie Blokhuis, Nel van Kooten - Agiel, Utrecht, 2003
- *Pedagogische Tact*
Luc Stevens, Geert Bors
Garant - Antwerpen/Apeldoorn, 2013
- *"Ik heb er zelf een baan van gemaakt"*
Ton Metselaar
Breda College, Breda, 2020
- *Een ploeg van goud*
Jeannet van Ganzewinkel Roodbont
Uitgeverij, Zutphen, 2005

Een digitale versie is beschikbaar op de websites van: Visio Onderwijs Breda en het Breda College.

Colofon

In opdracht van
Koninklijke Visio Onderwijs Breda
Galderseweg 65, 4836 AC Breda
Postbus 4621, 4803 EP Breda
088 585 82 00
onderwijsbreda@visio.org
www.viso.org

Tekst/interviews
Ton Metselaar
Fotografie
Hans Huffkens en Jos Metselaar
Grafische ontwerp en realisatie
Maurijn de Vries, HeldHavtig BV.

© Oplage 1500. Eerste druk april 2022

Kinderen met een beperking zitten vaak vele jaren op een school voor speciaal onderwijs. De school is gedurende die tijd, soms wel zestien jaar lang, een vertrouwde veilige plek voor deze leerlingen en hun ouders/verzorgers.

Op de speciaal onderwijs school is vooral gekeken naar mogelijkheden in plaats van naar beperking(en). Op het moment dat de schoolcarrière eindigt is de zoektocht naar een goede dagbesteding een emotioneel proces waarbij zowel de school als de ouders/verzorgers handvatten kunnen gebruiken om vanuit die mogelijkheden te zoeken naar een geschikte dagbestedingsplek waar hun kind tot zijn/haar recht kan komen.

Met een groot hart voor kinderen met een beperking heeft Ton Metselaar, oud directeur van diverse speciaal onderwijs scholen waaronder Visio onderwijs Breda een prachtige gids ontwikkeld over dagbesteding met de mooie titel "Dagbesteding een hele job!".

Deze gids bevat heldere omschrijvingen van dagbestedingsplekken waarbij Ton niet alleen de praktische zaken kort omschrijft maar vooral ook de sfeer op de verschillende plekken heeft weten vast te leggen. Iets dat uiteindelijk doorslaggevend zal zijn in de zoektocht naar een geschikte plek.

Daarnaast staat het boekje vol met adviezen van en voor ouders/verzorgers en verwijzers om de zoektocht naar een geschikte vervolgplek eenvoudiger te maken.

Een handzame praktische gids waardoor jong volwassenen met een (meervoudige)beperking vanuit de veilige schoolse setting op een goede manier kunnen "thuis komen in de wereld".

Rachel Kemperman
Schoolleider Visio onderwijs Breda

